

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ

Освітньо-наукова програма

підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія» «Психологія праці та психологічний супровід освіти дорослих» / «Work Psychology and psychological support adult education»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни: «Культурологічний підхід в освіті дорослих»

Викладач: Султанова Лейла Юріївна – доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти

Профіль викладача: <http://ipood.com.ua/data/Portfolio/Sultanova.pdf>

Контактний телефон: 099 05 11 583

E-mail: leilasultanova22.07@gmail.com

Сторінка дисципліни: <http://ipood.com.ua/phd-053/>

Консультації очні: Очні консультації: за попередньою домовленістю Понеділок та четвер з 14.00 до 15.00

Онлайн-консультації: Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю Viber (+38099 05 11 583) в робочі дні з 9.00 до 18.00

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Культурологічний підхід в освіті дорослих» розрахований на здобувачів ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні вищої освіти у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 053 «Психологія».

Посилення уваги до проблем культури на всіх рівнях її функціонування зумовлено низкою об'єктивних факторів. До найважливіших факторів, що визначили необхідність наукових пошуків і розробок в галузі культурологічного знання належать: поглиблення процесу осмислення феномена культури як явища, що пронизує всі сфери соціального буття; становлення гуманістичної парадигми в якості домінанти соціокультурного процесу; посилення інтеграційних процесів в науці; актуалізація соціально-гуманітарного пізнання і гуманітарного мислення тощо.

Сучасна соціокультурна ситуація в суспільстві вимагає переосмислення еволюції освітніх процесів з позицій інтеграції освіти і культури. Для освіти дорослих посилення культурних функцій стає умовою її подальшого продуктивного розвитку. Здійснення культурних функцій освіти дорослих передбачає орієнтацію на розвиток людини культури, реалізацію культуроємності змісту і особистісно розвиваючих педагогічних технологій, відтворення в освітніх структурах культурних зразків і норм спілкування.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Культурологічний підхід у парадигмі сучасної системи освіти дорослих.
2. Специфіка реалізації культурологічного підходу в освіті дорослих.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Культурологічний підхід в освіті дорослих» є формування цілісного уявлення про культурологічний підхід в освіті дорослих та особливості процесу розвитку професійної культури фахівців.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Культурологічний підхід в освіті дорослих» є формування наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

- **ЗК-5.** Здатність до діяльності в наукових та освітніх проектах.
- **ЗК-7.** Здатність до розуміння процесів освіти дорослих.
- **ЗК-9.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

- **ФК-1.** Здатність до наукового аналізу та наукової рефлексії методологічних основ, теорій, концепцій з філософії, психології, педагогіки дотичних до проблеми освіти дорослих та психології праці.
- **ФК-7.** Здатність створювати дослідницькі та освітні проекти у сфері освіти дорослих та її психологічного супроводу
- **ФК-12.** Здатність визнавати, поважати та керуватися принципами етики взаємодії у науковій, викладацькій та практичній психологічній діяльності; слідувати принципам академічної доброчесності, відповідальності.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Викладання курсу ґрунтується на ідеях, принципах, методологічних підходах післядипломної педагогічної освіти, яка є компонентом неперервної освіти і освіти дорослих, зокрема на андрагогічному, акмеологічному та компетентнісному підходах і пов'язаних з ними принципах на основі узагальнення педагогічного досвіду теоретичного і практичного використання сучасних педагогічних технологій в освіті. Формами і методами навчальної діяльності є лекції, семінари, практичні заняття. Передбачається самостійна (індивідуальна та групова) дослідницька діяльність, проведення практикуму.

Під час сесії формат очний (*offline / Face to face*), у міжсесійний період - дистанційний (*online*).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати вивчення дисципліни «Культурологічний підхід у освіті дорослих» можна вважати задовільними за умови досягнення наступних програмних результатів навчання:

- **ПРН 1.** Здатність орієнтуватись в теоретико-методологічних засадах досліджень у галузі філософії, психології та педагогіки освіти у глобальному та регіональному контекстах, розуміння чинників розвитку освітніх та наукових процесів з урахуванням полікультурності освітнього середовища.
- **ПРН 8.** Здатність ініціювати та створювати наукові та освітні проекти, розробляти та впроваджувати інноваційні засоби викладацької діяльності.
- **ПРН 12.** Здатність у викладацькій та практичній психологічній діяльності дотримуватись норм професійної етики, принципів і процедур академічної доброчесності прийнятих науковою спільнотою; виявляти лідерські якості, готовність до конструктивності і співпраці в командній роботі, будувати професійні стосунки на принципах поваги, міжкультурної толерантності.

Форми і методи діагностики успішності навчання: виконання індивідуального завдання (тестові та творчі завдання; підготовка усного виступу і презентації; написання наукової статті, підготовки наукової доповіді); дискусії, колоквиум, тощо.

ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний обсяг – 30

Кількість годин: лекції – 2, практичні – 8

Вид заняття	Кількість годин
лекції	2
семінарські заняття / практичні / лабораторні	12
самостійна робота	16

ОЗНАКИ ДИСЦИПЛІНИ

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Обов'язкова/вибіркова
2020 -2021рр.	3 курс	5, 6	053 «Психологія»	1,0 / 30 годин	2	Залік	вибіркова

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Ефективність вивчення дисципліни «Культурологічний підхід у освіті дорослих» значно підвищиться, якщо здобувач зацікавлений у пошуку можливості для розвитку професійно значущих знань, умінь і навичок, способів мислення, інших особистісних якостей, а також способу їх використання задля самореалізації особистості як професіонала; має навички самостійної роботи з різними джерелами інформації й використання сучасних освітніх технологій у власній педагогічній діяльності; обізнаний із понятійним апаратом освітнього процесу, базовими методологічними і теоретичними засадами неперервної освіти і освіти дорослих.

ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

У період сесії використовується медіапроектор; мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією з приводу проведення занять та консультацій.

У міжсесійний період використовуємо комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з викладачами, відділом аспірантури, адміністрацією та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

ПОЛІТИКИ ДИСЦИПЛІНИ

При організації освітнього процесу в ІООД імені Івана Зязюна НАПН України майбутні доктори філософії, викладачі, адміністрація діють відповідно до: Положення про систему забезпечення якості освіти в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії та доктора наук; Положення про оцінювання результатів навчання у процесі реалізації освітньо-наукових програм підготовки майбутніх докторів філософії; Положення про політику академічної доброчесності; Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність; Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін та визначення академічної різниці; Положення про порядок ліквідації академічної заборгованості аспірантами.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Згідно з розкладом	МОДУЛЬ 1. Культурологічний підхід у парадигмі сучасної системи освіти дорослих. Тема 1. Сутність культурологічного підходу в контексті освіти дорослих.	Лекція (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	Презентація, методичні рекомендації; наочність та засоби технічного забезпечення	№ 1; 2; 6; 7; 8; 9.	Завдання 1. Проаналізувати літературу за останні 5 років з означеної проблеми. Завдання 2. Укласти список джерел у стилі АРА з означеної проблеми.	Від 1 до 10 балів	жовтень
Згідно з розкладом	Тема 2. Освіта дорослих як складова культури сучасного суспільства.	Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (6 год.)	Презентація; методичні рекомендації; методичні матеріали, що забезпечують виконання практичної роботи слухачів; наочність та засоби технічного забезпечення.	№ 2; 3; 5; 6; 7; 9.	Завдання 1. Визначте і обґрунтуйте основні суперечності в освіті дорослих на сучасному етапі розвитку суспільства. Завдання 2. Сформулюйте основні культуротворчі функції освіти дорослих.	Від 1 до 10 балів	жовтень
Згідно з розкладом	МОДУЛЬ 2. Освіта дорослих як складова культури сучасного суспільства. Тема 3. Особливості розвитку професійної культури фахівця.	Практичне заняття (4 год.) Самостійна робота (2 год.)	Презентація; методичні рекомендації; методичні матеріали, що забезпечують виконання практичної роботи слухачів;	№ 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8.	Завдання 1. Проаналізуйте найбільш поширені у психології напрямки у дослідженні механізму формування особистості. Завдання 2. Визначте особливості розвитку професійної культури фахівця.	Від 1 до 10 балів	квітень

			наочність та засоби технічного забезпечення.				
Згідно з розкладом	Тема 4. Дидактичне забезпечення практичної реалізації культурологічного підходу в освіті дорослих.	Семінарське заняття (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	Презентація, методичні рекомендації; методичні матеріали, що забезпечують виконання самостійної роботи слухачів; наочність та засоби технічного забезпечення.	№ 1; 3; 4; 5; 6; 7; 9.	Завдання 1. Укладіть список психолого-педагогічних методик для діагностики рівня професійної культури. Завдання 2. Опишіть технологію діагностики професійної культури фахівця. Завдання 3. Опишіть приклад практичної реалізації культурологічного підходу у власній професійній діяльності.	Від 1 до 10 балів	квітень
	Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Самостійна робота		Рекомендовані джерела до курсу	Обґрунтування культурологічного підходу в контексті здійснюваного дисертаційного дослідження.	Від 1 до 20 балів	

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: колоквиум, тестові та творчі завдання.

Форма контролю: *залік*.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається максимально 60 балів, і рейтингу з атестації (екзамен, залік) – 40 балів.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної окремої теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті. Розподіл балів між видами занять (лекції, практичні /семінарські заняття, самостійна робота) можливий шляхом спільного прийняття рішення викладача і майбутнього доктора філософії на першому занятті.

Рівень знань оцінюється:

«відмінно» - аспірант дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 90% запитань, виконання завдань є правильним, творчим, демонструє знання матеріалу, проявляє активність і творчість у виконанні індивідуальних і колективних завдань;

«добре» - аспірант володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій і розрахунків, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, був присутній на лекціях, має тезаурус з основних тем курсу, проявляє активність у виконанні завдань різного типу;

«задовільно» - здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 60% питань або на всі запитання дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, помилки виправляє за допомогою викладача; враховується наявність конспекту, тезаурусу з дисципліни, виконання різних завдань (дослідницьких, творчо-пошукових тощо) групових завдань;

«незадовільно з можливістю повторного складання» - аспірант дає правильну відповідь не менше ніж на 35% питань, або на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає грубі помилки, має неповний конспект лекцій, пасивно або негативно проявляє себе у виконанні завдань.

При визначенні рейтингу здобувача враховуються бали, які він отримує під час семінарських, практичних занять та за самостійну роботу. Бали за поточну освітню діяльність визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 12, що становить не більше 60 сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни. Бали за підсумками проведення заліку або іспиту визначаються як сума всіх отриманих під час навчальних занять балів, розділена на кількість отриманих оцінок та помножена на коефіцієнт 8, що становить не більше 40 балів сумарної оцінки за результатами вивчення дисципліни.

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залікова робота	Сума	
Модуль I		Модуль II				Індивідуальне завдання
T1	T2	T3	T4			
10	10	10	10	20	100	

T1, T2 ... – теми модулів.

Примітка. Отримання 20 балів за індивідуальне завдання є необхідною умовою допуску здобувача до підсумкового семестрового контролю.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 - 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота	01-34

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Смікал В.О. (2021). Культурологічний підхід у підготовці майбутніх викладачів вищої школи. *Біологія людини та медицина XXI: сучасний стан, проблеми та перспективи: матеріали міжнародної спеціалізованої наукової конференції, м. Тернопіль, 19 березня, 2021 р.* / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. с. 47-49.
URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/2447/2323>
2. Султанова, Л. (2020). Культурологічний підхід до полікультурної освіти майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії, перспективи: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ-Ірпінь, 7 квітня 2020 р.* Київ: Університет ДФС України, 2020. С. 193-194.
<https://lib.iitta.gov.ua/721898/1/SULTANOVA%20%283%29.pdf>
3. Вовк, М., Султанова, Л., Філіпчук, Н. та ін. (2020). *Теорія і практика навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: монографія.* Київ: Талком. 368 с.
4. Milto, L., Sultanova, L., Dubrovina, I. Fostering critical thinking skills among future teachers. *E-mentor № 4 (86), 2020.* Р. 13-21.
<https://doi.org/10.15219/em86.1478>
<http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/86/id/1478/>
5. Султанова, Л. (2020). Ціннісні орієнтації майбутнього викладача закладу вищої освіти. *Гірська школа українських карпат, № 22.* С. 150-155.
DOI: 10.15330/msuc.2020.22.150-155
<https://scijournals.pnu.edu.ua/index.php/msuc/article/view/4341>
6. Султанова, Л. (2020). Вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на особистісне становлення викладача. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 14 травня 2020 р.* Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. С. 75-77.
7. Воронова Н.С. (2018). Культурологічний підхід у вищій школі. Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання. Том 23 (2018).
URL: <http://chelpanov.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/183/182>
8. Султанова, Л. (2018). Полікультурна освіта майбутнього викладача закладу вищої освіти: теоретичний аспект. Івано-Франківськ: Ярина.
9. Смікал В.О. (2017). Культурологічний і аксіологічний підходи до формування особистості майбутніх викладачів. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Педагогіка, (2), 72-76.* URL: http://pedvisnyk.knu.ua/public/journals/1/pedagogika_6_2017.pdf

Додаткова література

1. Балл Г.О. Категорія культури у визначенні орієнтирів освіти // *Діалог культур у світовому контексті. Філософія освіти: Зб. наук. праць / Гол. ред. І. А. Зязюн. – Львів: «Сполох», 2002. – С. 122-131.*
2. Балл Г.О., Медінцев В.О. Особистість як індивідуальний модус культури і як інтегративна якість особи // *Горизонти освіти. – 2011. – № 3. – С. 7–14.*
3. Балхарова И.Ж. Культурологический подход к преподаванию биологии в современной школе / Ирина Жаповна Балхарова // <http://festival.1september.ru/articles/102456/>
4. Бастун М.В. Застосування діалогічних методик розвитку духовної культури педагога // *Духовна культура педагога як умова розвитку інтелектуальної обдарованості старшокласників: матеріали круглого столу, 23 травня 2013 року, м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2013. – С. 84 – 92.*

5. Бастун М.В. Культурологічний підхід в освіті як засіб соціалізації особистості майбутнього педагога / Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка / Психологія. Педагогіка. Соціальна робота: Зб. наук. праць. – К., 2012 - № 6. – С. 37-39.
6. Библер В.С. На гранях логики культуры. Книга избранных очерков. М.: Русское феноменологическое общество, 1997. – 440 с.
7. Зязюн І.А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. Монографія / За ред. І.А.Зязюна/ - Київ: Видавництво “Віпол”, 2000. – С. 11-57. – 636 с.
8. Колмогорова И.В. Культурологический подход к формированию педагогической культуры учителя / И.В.Колмогорова // Известия Уральского государственного университета. – 2008. - № 60. – С. 163 – 167.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека ШООД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipood.com.ua/e-library/>
2. Електронна бібліотека Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс].. – Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.